

Преходна възраст

В тази книжка ще преразкажа своя разговор с учениците от горните класове на средното училище. Но за начало, вместо встъпление, ще ви разкажа една история - как станах учител.

Тази история се случи преди десет години. Директорката на едно от московските училища (тя беше тайно вярващ човек) ме помоли да отида при нея в училището и да поговоря с децата за нравствеността и Божиите заповеди. Крайно я тревожеше това, че, както тя се изрази, "ние губим децата, преставаме да ги разбираме". И ето, според нейната идея, аз трябваше да отида да поговоря със средношколците за Бога.

Отказах доколкото можех, защото първо никога не съм разговарял с деца на такива теми, и второ бях уверен, че те в болшинството нищо не знаят за Бога, а и едва ли са заинтересовани да узнаят... Но по нейна уговорка ми се наложи така или иначе да отида в училището.

Отивам. В актовата зала са се събрали сто - сто и двадесет души, децата заедно с учителите. Започвам да говоря за заповедите... Чувствам, че всичко минава покрай ушите... Колко ужасно се чувства учителят, когато преподава безинтересен урок... След двадесетина минути децата се умориха да ме търпят. А аз тъкмо бях стигнал до седмата заповед: "Не прелюбодействай". Обяснявам, че за хората не бива да се събират като кученцата, че ние сме разумни, свободни същества, че в света на свободните същества действат нравствени закони, че не бива... И изведнъж ме питат: "Защо да не бива"?

Поглеждам кой пита. На задния ред седи момиче на коленете на приятеля си и продължава да говори следното: "Господин лектор, а защо да не бива? Ние с моя приятел не сме болни от СПИН, не смятаме да правим семейство, деца сега не искаме. Защо да не бива? Какъв е такъв строг този ваш Бог?"

И в този момент в главата ми всичко се проясни... Трябва да призная, че до този момент не смятах, че педагогиката е изкуство. Архитектурата, музиката, поезията, философията - да, но педагогиката е работа също като на градинаря или чистача... Но когато чух въпроса на момичето: "Какъв е такъв строг този ваш Бог?", - аз мигновено разбрах, че от тази актовата зала имам точно два пътя. Или ще отговоря на нейния въпрос и тя ще си седне на стола. Или ще изляза през вратата и повече никога няма да говоря с деца за Бога. Педагогиката е висше изкуство. Ако съм действително учител, бих могъл някак да предам на децата своите убеждения...

Аз отговорих на въпроса на това момиче (отговорът можете да намерите в тази книжка). Така станах учител. Скоро разбрах, че ние възрастните (учители, родители), често правим една грешка. Когато говорим с децата, ние говорим за себе си и за своето: за това, което според нас е нужно, е добро, трябва... Често това правим с такъв натиск и лош вкус, че резултатът е тъкмо обратен на това, което сме очаквали. А ако се тръгне от другия край? Да поговорим с децата за техните проблеми, за това, което вълнува тях в това най-бурно време на формирането на личността - преходната възраст.

А сега ще ви преразкажа своята беседа със средношколците.

* * *

Днес ще говоря за това, което се случва, или може да се случи, с вашата душа на вашата възраст.

Вашата възраст се нарича преходна доколкото вие сега преминавате от детско състояние във възрастно. С вашите тяло и душа се случват някакви промени. Как се променя тялото вие сами виждате, а какво става с душата?

Какво става с душата ще се опитаме да разберем. От какви "части" се състои човешката душа? Какви основни "способности" има тя?

Не са ли ви учили на това? В училище не учат ли на това какво е душата и как да се отнасяме към нея?! Удивително! Тогава аз ще ви кажа.

Душата има три части. Умната, или словесна, част на душата се намира (условно казано) в областта на главата и гърлото. Кажете - когато се гневим, къде кипва в нас? В гърдите. Съвсем вярно: от гърлото до диафрамата се намира "гневателната" част на душата. (Това е областта на нашите чувства, ние я наричаме "гневателна", защото гневът е най-разрушителната от емоциите). По-нататък, от диафрагмата и надолу е разположена тази част на душата, която "отговаря" за храносмилането и продължаването на човешкия род; тя се нарича "пожелателна" или волева част на душата. Да начертаем тази схема на дъската.

Всяка част на душата боледува от своя си болест. От какво боледува пожелателната част на душата? Преди всичко от "похот". Похотта това е неправилно полово влечение. Да запишем. От какво боледува гневателната част на душата е ясно: злост, гняв, когато той е насочен срещу човека. А от какво боледува умната част на душата? От глупост? Разбира се, че глупост, но в какво се проявява тази глупост? Нима не сте виждали съвсем необразовани хора, даже които лошо се учат (неспособни към учението), които незнаяно защо извикват към себе си неволно уважение и симпатия, когато чувстваме, че това са по своему мъдри хора? И така от какво боледува умът? - От гордост. Правилно. Да запишем.

Словесна част на душата (Ум) Гордост.

Гневателна (Чувства) Гняв

Пожелателна (Воля) Похот

Имате ли въпроси? Тогава аз имам един. Душата има три части - коя от тях стои на върха? Коя стои начело? Словесната, умната? Неправилно.

Умната част на душата трябва да стои начело, главата трябва да бъде отгоре. За съжаление това не се случва често. Особено на вашата възраст. В "преходната" възраст (всички минаваме през нея) с нашата душа често се случва същото като с... айсберга. Ние наричаме това "ефект на айсберга". Сега ще нарисувам това.

Айсбергът е бяла, красива, блестяща на слънцето ледена планина. Къде се намира нейният център на тежестта? Под водата. Топлата вода постепенно размива долната част на айсберга, центърът на тежестта се премества... В един момент какво ще стане? Айсбергът ще се преобърне. Как ще се преобърне? Ще се накланя ли бавно? Не, изведнъж и рязко - горната прекрасна, белоснежна част ще отиде под водата, а отгоре ще се окаже уродлива, проядена от водата ледена буца.

Ето това често се случва с нашата душа в переходната възраст. Умът отива в седалището (седалището е тази част от тялото, на която седим), а тези емоции, които обичайно се разполагат в областта на седалището, обземат главата. А това понякога се случва много бързо. Аз например идвам в класа след ваканцията, гледам учениците... гледам...

... Така, преобърнали са се.

Такова обърнато състояние на душата е ненормално, болезнено. Може да се каже - само не се обиждайте - че ние в переходната възраст сме душевно болни хора.

Ако това е психическо заболяване, то трябва да има и симптоми. Ако искате, ще ви опиша тези симптоми, за да можете да поставите диагноза на себе си или на своите приятели. Искате ли? Добре. Едни симптоми ще са типични за момчетата, други симптоми ще са типични за момичетата. С кого да започнем? Не, с момчетата. Мъжете в трудни ситуации трябва да бъдат отпред.

С момчетата се случва това, на което казваме "раз-с-троен". Това значи, че "трите" части на душата са се объркали, смесили, загубили са "строя". Човекът е разстроен, отпуснат, разсеян.

На външен вид това изглежда така. Аз ще помоля някой от младежите, вас например, да излезе и да застане пред залата. Благодаря. Преди всичко ставите на болния юноша зле държат тежестта на тялото. Коленете му са полусгънати, направете това моля. Не си държи главата, тя е леко настрани и напред, така. Едното рамо е по-ниско от другото. Той търси на нещо да се опре, по-точно да си облекне таза, неговата тазобедрена става търси опора. Моля, опрете се на масата. Виждате, цялата фигура е отпаднала в ставите, отпусната.

Какво става с лицето? Доколкото умът у такъв човек е отишъл в седалището, то при него сега няма лице, а подобие... Правилно. Така, разпуснете лицето напълно. Устата е полуотворена, клепачите спуснати. Долната челюст и устна са отишли напред. Повече глуповатост. Добре.

Какво става с гласа? Словесната част на душата е повредена, гласът се е продънил в червата. Човекът не говори, а, знаете как се получава, "процежда през устните": "У-уф, бе, начи-и, ама-ан ... пфу, учи-их, ... пък двойка ... да му се невиди!" Прилича ли? Достатъчно, тихо моля. Преминаваме на момичетата.

При момичетата ще наблюдаваме друга картина. Момчетата в преходната възраст са разстроени, отпуснати, разсеяни. Момичетата - не. Момичетата инстинктивно знаят, че им предстои да създават семейство, да раждат деца, рано е за отпускане. Момчетата са разсеяни. Момичетата - съсредоточени.. Трябва само да видим в кое място са ги съсредоточили... По-тихо моля.

Как се разбира, че у момичето започва преходната възраст? Много просто: по това как то преминава домашния праг. Звъни й приятелка, момичето хваща якето, скача през прага - още е дете. А ето - звънят й и я канят да излезе в "обществото"... Вече може да се каже и, че "общество" няма, но й се иска да излезе (на дискотека, кино...). Мислите ли, че ще стане и ще тръгне? Не, момичето първо ще се подготви, ще свърши сериозна "работа над себе си". Преди всичко тя сяда и изучава себе си внимателно и... нанася бойна украса. Като всяка символична украса тази бойна украса има смисъл, който може да бъде изказан с думи. Момичета, не се обиждайте, но аз ще кажа тези думи, които са изписани по лицето ви когато го разкрасявате по подобен начин. Някой трябва да ви каже това. Смисълът на тази украса е този: "Търся... Търся парт-ньор..."

Докато момичето се украсява така с неговата душа става някаква промяна. Работата е там, че душата има център на вниманието (център на концентрация), който може да се премества по тялото... Ние можем съзнателно да го преместваме, но най-често той блуждае. Докато момичето се готви "да излезе", този център на концентрация постепенно от главата (ако е бил там) се премества надолу... по-ниско...още по-ниско...трябва още по-ниско... Променя се изражението на очите, от тях излиза особено светене (като при хищниците нощем). Ето, тази точка на концентрацията слизала, слизала и отишла под диафрагмата. Оттук, от дълбочината, излиза облаче, наричат го "женско очарование". Момичето леко е пооправило това облаче... И чак сега тя става ... и тръгва.

Тя върви - като булдозер. А насреща й... отпуснат, разсеян... полусвит. Какво ще стане? Достатъчно, успокойте се. Да, тя ще го "отреже"... Момчета, имайте предвид, че момичетата често ви "отрязват" не затова, че не им харесват: на тях просто им е интересно как се прави това.

Виждате, външната картина на психическото заболяване в преходната възраст при момчетата и момичетата е различна. Но същността на заболяването е една: страстта завзема ума и го заставя да й служи.

Например човек се влюбва. Аз не говоря обича, защото човек обича с цялата си душа. Не, той е влюбен, тоест в него е възбудена една (страстна) част от душата, която заставя умът да създаде образ на любимия човек. Как мислите, ще бъде ли този образ истински или лъжлив?

Да, лъжлив, задължително лъжлив. После, нека си представим, че хората се съберат - страстта е удовлетворена. И умът сега ще нарисова друг образ на същия човек. Как мислите, този втори образ истински ли ще бъде, или лъжлив? Истински? Не, задължително лъжлив. Махалото е отишло на другата страна - от една лъжа към друга. За да разберете по-добре, ще ви разкажа една история. Имам далечен родственик, който рано остана сирак. Той понякога идваше при мен и беседвахме с него. Идва веднъж:

- Чичо Женя, ще се женя...

- Гоше, на колко си годинки?

- Вече деветнадесет.

- А твоята невястата на колко е?

- Пак толкова, ние с нея учим в един клас.

(При това забелязвам, че такива бракове рядко са щастливи. Има, и аз съм свидетел, но много рядко.)

- Гоше... а защо се жениш?

- Е ами, чичо Женя, вие какво, не знаете ли защо се женят хората?

- Не зная, честна дума. Това при всички е различно. Та ти защо се жениш?

- Ами... аз я обичам.

- Много добре, разкажи ми за нея.

- Ами, чичо Женя, тя про-сто! Тя е супер!

- Не, аз "просто" не разбирам. Вземи да ми разкажеш за нея.

- Ами първо в нея има...

(Тук нещо ме клъвна: не каза "тя", а "в нея има". Ето момичета защо е опасно да кокетничите и да излагате на показ отделни детайли от лицето или фигурата: вашият избранник, на когото сте "влезли под кожата", ще каже не "Катя" и не "Даша", а "в нея има".)

- Тя има коси... (С какво само започна да описва любимата жена!)

- Тя има коси... каквито няма в природата!

- Е как така? Аз толкова жени съм видял, как така "коси", които няма в природата?

- Чичо Женя (и моят Гошко даже събра пръсти в шепата от удоволствие), косите й са ярко зелени!

- Така, а какво още има в нея?

- Крака. И тя с тях така - шарк-шарк.

- Влачи си краката ли?

- Не-е, това е просто "маниер". Тя изобщо всичко прави с маниер. Когато пуши, така държи цигарата - изящно. Чичо Женя, а как само псува! Веднъж един човек в автобуса какво й каза - тя така му отговори, че ченето му увисна...

Разказва ми Гошко за това зелено крокодилче, а аз мисля в себе си какво да му кажа. Та всичко е ясно... Събрах сили и му казах така:

- Георгий, говоря ти като родственик и като по-възрастен - с власт: ти с нея няма да живееш. Никаква любов няма у теб. Ето моят съвет: подружи с нея една година. Като към жена не се докосвай. За година косите й ще пораснат, отучи я да пуши и псува. След година всичко ще стане ясно. Разбра ли ме?

Как мислите, послуша ли ме Гошко? Не. Той погледна на мен със съжаление: така де, чичо Женя, ти си вече стар, не можеш да разбереш любовта. Скоро получавам покана за сватба. Сватба във Великия пост! Ако по-рано мислех, че от тази история нищо няма

да излезе, то сега стана очевидно, че тя ще свърши зле. Нещастни са хората, които се женят в поста или се зачеват в поста.

Мина година и половина, от Гошко вести нямаше. Срещам го веднъж на улица Горки.

- Здравей, Гошко, как си?

- Зле.

- Какво има?

- Жената е в болница.

Оказа се: за година и половина два аборта, вторият неудачен, заразяване на матката. Първо чистене - неуспешно, второ - неуспешно, стерилизация. Жената няма да има деца. Аз дръпнах Гошко до един вход и му казвам:

- Ти сега трябва да й отделиш цялото си време. Тя сега силно преживява...

- Чичо Женя, какво говорите? Аз се развеждам.

- Как? Защо?

- Ами че, - ми каза Гошко буквално следните думи, - косите й зелени, пуши, псува, повлекана и боклук.

- Ти си боклука. Ти си взел момичето, извратил си я и сега я захвърляш. Ти си мъж, цялата отговорност е върху теб.

И той там на вратата заплака. Имаше съвест човека...

Ето с какво завършват еротичните игри в преходната възраст.

Ясно ли изразих мисълта си? Ако умът е обхванат от страст, то той задължително рисува неверен образ на другия човек: и по време на разгара на страстта, и когато тя премине. Имате ли въпроси?

Тогава аз имам въпрос към вас. Кажете кога свършва преходната възраст, на колко години?

На 25? Може би, но защо точно на 25? След казармата? За юношите, а за девойките? След брака?

Преходната възраст може и изобщо да не свърши. Както се е преобърнал човек на младини, така с краката нагоре ходи до смъртта си. А след смъртта надолу с главата къде ще отиде?

Как да разберем, че човекът така си е останал в преходната възраст? Ако човекът е възрастен, то вече умее да скрива своите чувства и навици. По външността трудно може да се определи, че той е "преобърнат айсберг". Има ли признак, по който може да се разбере, че той така си е останал в преобърнато състояние?

Един от тези признаци е, че той блудства.

Божията заповед казва кратко и ясно: "Не прелюбодействай", не блудствай. Веднъж ме попитаха, - а защо това не бива да се прави? На кой му става зле, ако хората получават наслаждение и на никого не причинява вреда? Ако искате, аз ще се опитам да отговоря на този въпрос - защо не бива. Да отговоря ли?

Има духовна природа на сексуалните отношения. За нея може да се прочете в Библията. Книгите по сексология и полова хигиена старателно заобикалят този въпрос. От вас скриват духовната страна на сексуалните отношения. За да си представите по-добре за какво става дума, ще начертаем следната схема.

Да предположим, че момче е било във връзка с момиче. Между тях са възникнали интимни отношения - отношения между съпрузи. За това в Библията е казано така: ще се прилепи човекът към жена си и ще бъдат двамата една .. плът. Това означава, че за двамата от този момент има едно тяло. Например аз стоя сега тук пред вас, моята жена се намира на друго място, но ние двамата знаем, че съставляваме едно тяло: всичко, което се случва с мен, ще се отразява на нея и всичко, което се случва с нея, ще се отразява и на мен, в моето тяло. Това ясно ли е?

Тогава да се върнем към нашата схема.

Момчето е встъпило във връзка с момичето, а дотогава тя е имала ... десет любовника. Значи той ще бъде свързан с нея, а чрез нея - с десет непознати мъже. Чрез нея всеки ще бъде свързан с всеки друг в невидимата област. Чертаем по-нататък. Да предположим, че всеки от тези десет мъже е имал десет любовници... Всички не могат да се нарисуват, но ще обозначим тези връзки: всеки ще бъде свързан с всеки друг в невидимата област. На това ниво на разглеждане колко човека се намират във връзка? Един плюс един, плюс десет, плюс сто - сто и дванадесет човека. Непосредствената връзка на момчето и момичето (с която за него всичко е започнало) ще бъде по-силна, връзките на второ ниво по-слаби, но по-многобройни, връзките на трето ниво още по-многобройни. Но има в крайна сметка и четвърто и пето ниво и така нататък, и така нататък...

По такъв начин пред нас имаме общност от хора, в която всеки е свързан с всеки друг в невидимата област. Как се нарича общност от хора, в която всеки е свързан с всеки друг в невидимата област? Такова общество се нарича църква. Всяка църква има свой основен символ. Християнската Църква има за такъв символ кръста. А това блудно общество от хора какъв символ ще има?

Вие сами можете да се сетите. Какво казват за жена, която е изневерила на мъжа си? Какво му е подарила? Рога.

Чии рога?

В древността козелът бил символ на блудния грях, затова рогата му станали символ на такова греховно общество: да се приобщиш най-лесно към него (да станеш част, да се причастиш към него) може чрез блуда. Чрез блуда човек попада в такава яма, в която се стича мръсотия от целия свят. При това блудът не е задължително да бъде физическа близост. Христос казва, че всеки, който погледне на друг човек с пожелание, е прелюбодействал с него в сърцето си.

Човек е свободен да реши в каква човешка общност иска да бъде. В Новия Завет е казано така: "който се съединява с блудница, става едно тяло с нея ... А който се съединява с Господа, един дух е с Него" (1Кор.6:16,17).

До времето на Новия Завет (когато Христос дошъл на земята) древните народи прекрасно са знаели, че хората са свързани помежду си с невидими връзки. В Стария Завет тези връзки се наричат "мрежа".

За тези мрежи е знаел не само библейският народ, но и езичниците. Ще дам пример. Сега, вместо да се употребява литературната дума "проститутка", казват "представителка на най-древната професия". И това пак е лъжа. (По-голямата част от това, което слушате за сексуалните отношения е лъжа и смесно с лъжи) "Представителките на най-древната професия" не са били проститутки в днешния смисъл на думата, те не вземали пари за своята работа. Тогава защо са правили това? Те били жрици, хващали хората в тези "мрежи" и ги правили съпричастни на блудната общност.

И така, блудът е грях. Това е ясно, нали? Тогава да минем нататък. Един грях задължително води до друг. Кой тежък грях, най-тежкият грях след самоубийството, най-често идва след блуда? Кой грях е най-тежкият след самоубийството? Да, абортът, детеубийството. Човешката душа се сътворява в момента на зачатиято. Абортът е убийство.

Момичета, чуите ме. Ако ви се случи и разберете, че сте бременни, какво е нужно да направите преди всичко? Да се зарадвате. Да, да се зарадвате за това, че се е заченал човек. Даже мисълта за аборт би повредила вашето дете. От всички страни ще ви говорят: "Той няма да се ожени за теб", "Ти си още млада", "Нямаш къща и пари", "Какво ще кажат хората"... Не отговаряйте, не спорете! Нека вашето дете да се роди желано. Може би и да се е заченало неочакванно, може и извънбрачно, но нека се роди,

нека се роди желано. Когато малко порасне вие с ужас ще си спомняте, че него е можело и да го няма.

Веднъж получих такава бележка: ”Откриха, че детето на моя приятелка е в утробата без мозък, т.е. мутант. Израздат я преждевременно. И тя ли според вас трябва да роди? А после? Да се мъчи с къс месо? Та това същество не би могло да се нарече човек”.

Как мислите, това въпрос ли е, или констатация? Повече от констатация: това е атака в емоционален план. Момичето, което е писало тази бележка, е убедена, че в някои случаи абортът е позволен. Ако сред вас има принципни противници на аборта (обръщам се и към учителите също), моля отговорете на тази писмена атака.

- Лекарите често грешат.

- Така е.

- Без мозък детето не би живяло и в утробата.

- Може би.

- Мозъкът на Анатол Франс тежал 300 грама.

- Наистина ли?! Може би. За всеки случай неверно се говори, че човек мисли с мозъка: душата мисли с помощта на мозъка. Когато (след смъртта) душата се отделя от тялото (и от мозъка), тя да не би да губи способността да мисли и чувства... Какво още ще кажем, защо абортът е недопустим?

- Трябва да си носим кръста.

- Вярно. Само че как да обясним това на нерелигиозен човек, какво значи ”да си носиш кръста”?... Един свещеник обясняваше това с този прост пример. ”Майката иска да постриже детето си. А то не иска. Тя така или иначе ще го постриже. Но ако то си върти главата, за него ще е по-зле”. Разбира се, че да имаш болно дете е страдание. Но да убиеш болно дете е престъпление, за което ще последва още по-голямо страдание.

Какво отговорих тогава на тази бележка?

Имах малко време и отговорих кратко. Събрах си ума и казах: ”Майката след съртта ще види убитите от нея деца, на които не е дала да видят слънчевата светлина. С кои очи ще ги погледне?”

От медицинска гледна точка на този въпрос ще ви приведа свидетелското показание на медик. Веднъж говорих срещу абортите по радиото и след това получих такова писмо.

”Когато Вие разказвахте за възможността да се роди дете без мозък, аз си спомних един случай. Преди 20 години работих в болнично детско отделение. От родилния дом донесоха новородено момченце, което беше в безсъзнание от момента на раждането си. Беше много симпатичен. Храниха го през носа. Когато си отваряше очите и въздишаше, ние плачехме. Имаше изражение на лицето на страдание и прощение. Ние тайно го кръстихме. След месец умря. Направихме аутопсия, то нямаше мозък, а само два мехура пълни със серозна течност. А предисторията е такава. Майката на това момченце започнала полов живот малолетна, заразила се с венерическа болест и на 16 родила това дете седмаче. През цялата бременност се пристягала за да скрие това от родителите си.

Ето такава история.

Сега отново да се върнем към рисунката с греховните мрежи, където се вълличаме против волята си.

Ако заболее някаква част от душата ни, то чрез това заболяване ние попадаме в тази мрежа. Душата има три части, съответно в тази греховна мрежа ние най-често попадаме:

- чрез блуда (или блудни мисли),

- чрез злобата и гнева,

- чрез гордостта...

За блуда говорихме. Да поговорим за гнева. Веднъж получих бележка от юноша, който беше подвластен на гневни пристъпи. "Ако в човек има много ярост и злост, какво да направи, че яростта и злобата да преминат?" И така, човекът осъзнаваше, че е подвластен на гневни пристъпи и иска да се избави от тях. Дайте да му помогнем. Къде закипява гнева? В гърдите, в сърцето. Къде се движи гневът? Понякога се движи към ръцете, те сами се задвижват и искат да ударят някого. Но най-често къде се движи гневът? Нагоре. За да оскърбим човека словесно, да го поругаем. Сега погледнете. Тук, в гърдите е широко, а тук, в гърлото - тясно. Гневът трябва да премине през гърлото. Тук можем да го спрем. Ако спрем гнева в гърлото и го отпратим обратно, как се нарича това? "Да преглътнеш обидата". Но често ли успяваме да задържим гнева в гърлото? Не. Ето гневът се е проврял през гърлото и вече клокочи в устата. Какво можем да направим? Каква е следващата преграда за гнева? "Да стиснеш зъби", т.е. да изтърпиш. Но ето, че и "през зъбите" можем да "процедим" зловна дума. Така ли е? Каква е последната преграда за гнева? Устните, устата. В последния момент може да успеем и да "свием устни". Това ще е гневна гримаса, но въпреки всичко гневът е задържан и не е придобил словесна форма. И това е добро, но по-доброто е не да стискаме устни, а по възможност спокойно да си "затворим устата" и да чакаме докато гневът премине.

Светите отци казват, че, ако това ни се отдава, то сме положили началото на "безгневието". "Началото на безгневието е мълчанието на устата при смущение на сърцето". Така е писал св. Йоан Лествичник, монах и наставник на монаси от VII век. (Интересно, че този византийски подвижник нямал никакво отношение към Русия, но поученията на св. Йоан били толкова обичани, че в негова чест издигнали най-високата камбанария на Иван Велики в Москва.)

И така, какво можем да посъветваме човек, който е подвластен на гневни пристъпи? Когато кипва сърцето, да затвори устата.

Ние говорихме за блудната страст, за страстта на гнева, остава да поговорим за заболяването на най-горната способност на душата - за гордостта.

Гордостта е най-коварното, тънко и многообразно заболяване на душата. Крайният случай на гордост е когато човек постави себе си вместо Бога или против Бога. Такива хора се наричат атеисти или богоборци. Обичайният случай на гордостта (битовият така да се каже) е когато човек поставя себе си или своите интереси над всеки друг човек.

Има и още един случай на гордостта. Човек на думи признава Бога, но не признава Божията Църква. Такива хора се наричат сектанти. Сега сектантите идват в Русия и от запад и от изток, че и съмишленици хващат. Сектите са толкова многообразни, че аз сега не мога да говоря подробно. Но, ако във вашето училище се намъкне секта, пробвайте да съпоставите нейното учение с учението на Църквата, поинтересувайте се в какво се състои разликата... "На дъното на учението на всяка секта стои гордостта.

А сега ви предлагам от думите да преминем към делата.

Може би да направим така: нека всеки се запита по съвест: "В каква общност от хора се намирам аз?" В Христовата Църква ли, където човек влиза със съзнателно усилие? Или в тази греховна мрежа, където човек попада против волята си чрез блуда (или блудните мисли), чрез гнева и злобата, чрез гордостта?

Много е добре ако разбираме това. Много важна стъпка да разберете себе си е да отговорите на въпроса: "Къде се намирам аз в настоящия момент?"

Ако се намирам в тази мрежа, естествено е да възникне въпросът: какво да направя?

Запомнете моля (може би ще ви послужи в живота да го знаете): ако сте попаднали в тази мрежа, то вие никога няма да успеете да се измъкнете от нея... със свои сили. Това никога на никого не се е отдало.

За да се измъкнете от тази мрежа трябва да се намери специалист, който ще може да отреже всички невидими връзки, които са ви омотали. Този специалист трябва да е преминал специална подготовка, да има инструменти, така че буквално да ви изреже от тази мрежа. Кой е този специалист?

Каква бабка?! Казвам ви направо, че бабата не само няма да ви помогне, а ще направи по-зле.

Разбира се, свещеник. Той има власт от Бога да реже тези греховни връзки. А как се нарича операцията, в която от вас изрязват греховете?

Изповед.

Вдигнете ръце, кой от вас е кръстен? Много добре. Тези, които са кръстени, могат да се изповядват. Как се прави това?

Намирате храм, в който изповядват, т.е. свещеникът има време да поговори с всеки поотделно. На изповедта дръжте две правила. Първо - нищо не скривайте, второ - в нищо не се оправдавайте. Обърнете внимание, че в живота често се държим тъкмо наопаки: лошото за себе си крием и за всичко се оправдаваме. На изповедта е нужно да тръгнем срещу себе си. Това е трудно. Но колкото е по-възрастен човек, толкова по-болезнена е операцията. Аз за пръв път се изповядах на 31 години, това беше много трудно. Не се оставяйте до такова положение.

След изповедта свещеникът ще ви каже какво да правите по-нататък за да станете част от Христовата Църква. Църквата Божия - това е едното Тяло Христово и вие можете да се причастите, да станете част от това Тяло.

И още един важен момент. Да се изповядва и причащава може само вярващ човек. Ако попитам кой от вас е вярващ, няма да се вдигнат много ръце. Но, от друга страна, виждам, че и невярващи тук няма. Невярващите хора изобщо са много малко, аз през целия си живот съм срещнал пет-шест човека. А много са тези, които още не са успяли да се замислят за това има ли Бог или не. А тъкмо това е най-важният въпрос на света. Как да подходим към него?

Първото, което трябва да се има предвид, е да се избягва блуда, гордостта и злобата.

Второ, нужно е да се ходи на църква. Не се смущавайте от това, че в началото ще разбирате съвсем малко. Нашата душа е християнка, тя ще почувства благодатта. На тази основа после ще дойде и разбирането.

И трето, - купете си Нов Завет и прочетете поне едно от Евангелията. Евангелието не се чете като роман. Нужно е да го четем повече пъти. Първия път ви съветвам да го прочетете наред. Без да се спирате, ако не разбирате. Много неща ще станат разбираеми при по-нататъчните прочити. Когато четете не за пръв път, вие ще знаете вече какво е написано в тази Книга. И тогава вече пристъпете към препрочитане. Така ще разбирате за какво е написано и какво лично за вас означава то. Четете по една глава на ден, така както бихте се гледали в огледалото. В Евангелието ще видите живота и учението на Иисус Христос. Вие ще почувствате в какво вашият образ не съответства на Неговия.

Тогава се обърнете към Него мислено. Обръщайте се настойчиво. Той непременно ще ви отговори.

Това не го казвам аз. Това го е казал Той, че задължително ще ви отговори. Не зная как, но ще ви отговори непременно. Този отговор може да прозвучи непосредствено в душата ви, а може и в събитията от вашия живот. И скоро вие ще сте напълно убедени, че Бог има.

Веднъж, когато разговарях с децата и те бяха започнали да ми пишат бележки, няколко въпроса в тях бяха на една тема, която в най-добрия случай - направо в целта - беше формулирана така: "Как е правилно да се ожена"?

Аз казах, че въпросът е поставен правилно: има някои правила за това, как да се женим, и аз бих могъл да ги изложа... "Ако искате".

- Искамеееее, - зашумя събранието.

- Въпросът не е прост. За да се вникне е нужно търпение...

- Искамеееее!!!

Аз имах зад гърба голяма подвижна дъска. Обърнах се и започнах да пиша правило първо.

Успехът на жената не е многото мъже, а един мъж.

- Ясно ли е за какво става дума?

- Ясно.

- Да, аз мисля, че жената трябва да се пази за мъжа. Ако не й се отдаде да направи това, то мъжът й трябва много да й прости...

А ако той не успее да прости? Аз познавам мъже, които не биха могли да се оженят за "жени с минало". Те така са устроени, че не биха могли... И изведнъж ако вие обикнете точно "такъв" мъж, и той вас?

Така че - умейте да чакате, момичета. Не слагайте петно върху вашия бъдещ живот с необмислени - и още повече - необратими постъпки.

Аз знам, че момичетата със скромно поведение често както казват "нямат успех". Само че какво е "успех"? Мисля, че в живота на жената "успех" не са много мъже, а един.

Правило второ... То засяга това какво търсим когато си търсим мъж. Кой е мъжът? Как можем да го познаем, по какъв признак?

Ще ви помоля вие сами да формулирате второто правило. Кажете моля с една дума качество - главното, - което трябва непременно да има вашия мъж...

Възможно е. С една дума. Както искате, но само с една дума. Моля.

- Защита.

- Тоест мъжът трябва да бъде защитник. Добре. Да запишем:

Защитник

- Верен.

- За да не изменя? Разбира се.

Верен

- Да обича децата - две думи...

- "Детелюбие" се казва с една дума. Да запишем:

Детелюбив

- Умен.

- Важно качество за мъжете.

Умен

- Добър.

- Също е важно.

Добър

- Половинка.

- Тогава мъжът и жената ще бъдат едно цяло. Добре. Да запишем:

1/2

- Вярващ.

- В какво?

- В Бога. И да бъде в същата вяра.

Вярващ

Единствен

Сърдечен
Отговорен
Нежен
Добродушен

...

- Момчета, вие разбрахте ли какво чакат от вас? Какви подвизи!

И така - мъж, той е защитник, верен, детелюбив, умен, добър, 1/2, вярващ, единствен, сърдечен, отговорен, нежен, добродушен... Вие казахте 12 качества. Тези качества са много важни в живота.

Назовете ги всичките с една дума... Една дума. Възможно е.

Добре, аз ще ви подсказва, че тази дума я има в Библията. Там с една дума е казано какъв трябва да бъде мъжът за жената. Мъжът за жената... Мъжът за семейството... Какъв е?

- Глава.

И така, правило второ:

Търси мъжа - глава на семейството.

"Къде да търсим такива?" - това е друг въпрос. Основното е да знаете какво търсим, в каква посока гледаме. Разбира се, момичета, вие отначало задявате младежите със своето "излишно внимание", отстъпчивост, да, аз говоря за "това", а после се оплаквате, че мъжете са изчезнали и със съжаление питате: "Къде да ги търсим?" Мъжете никъде не са се дянали, просто те може и да не се намират в този кръг, където вие общувате с младежи.

И казано между нас, когато общувате "така" с момчетата, вие наистина ли си търсите мъж? А готвите ли се за жена? Тогава няма какво да пъшкате, че мъжете са изчезнали. Да продължим.

Какво означава "глава" на семейството? - Да, той е главният. Този, който в крайна сметка взема решенията. Но, обърнете внимание, той приема отговорността за своите решения.

Още какво значи тази дума, че мъжът за жената е "глава"? Да, той буквално е нейната глава. Т.е. жената и мъжът, както говорихме, образуват едно тяло, една плът, те са част един на друг, мъжът в това тяло е както главата...

Как "да я бие с пръчка"? С пръчка да бие жената и съвсем да я наплаши? Слуша ли се такава "глава"? Вие действителна история ли искате да разкажете, или да попитате нещо? Може би така трябва да се постави въпроса: как да различим деспота и изверга?

В Библията е написано как мъжът глава трябва да се отнася към жена си.

"Тъй са длъжни мъжете да обичат жените си, както обичат телата си. Защото никога никога не е намразил плътта си, а я храни и съгрява"!

С други думи, ако мъжът е глава на семейството, той е защитник и верен и детелюбив, той е достатъчно умен (глава), добър (тялото е едно), той е ваша част, а вие негова част, той е единствен (няма двама еднакви човека), и сърдечен, отговорен, нежен, добродушен... Той ще се грижи за вас материално - да съгрява и храни.

Има още един много важен момент, по който главата се отличава от деспота: деспотът сам на себе си е глава.

Мъжът - не, той признава, че над него също има някой.

В Библията е написано така:

"Главата на жената е мъжът, а глава на мъжа е (кой?) Христос"²

Тук някой каза, че мъжът трябва да бъде вярващ. Това е много правилно. Ако главата на мъжа е Христос, то задължително всичко в семейството ще се устрои, а вие, момичета, ще живеете в брака под двойна защита: вас ще ви защитава мъжът, а вашето семейство - Христос.

Ако всичко се устройва по този начин, възниква семейството - домашната църква.

И така, ясно ли е второто правило?

Търси мъж - търси глава.

Правило трето... А как да го търсим?

Защо "с една дума"? Може и с две думи...

"По любов". В крайна сметка. Нима вие като изброявахте какъв трябва да бъде мъжът забравихте за любовта? И това не е съвсем случайно.

Защото "любов" често се асоциира с романтичните добри взаимоотношения. А в брака къде отива всичко това?

Ако гледаме от страни докато сме млади, може и да не видим как се обичат едни други хората в брака. А старите даже и не се целуват.

Но, приятели мои, любовта не изчезва.

"Любовта никога не отпада"³

От нашите любовни отношения изчезва само (какво?) - страстта, влюбването. Впрочем и влюбването не изчезва, то се превръща в неприязън, даже ненавист. Влюбването често се превръща в ненавист.

Значи ние трябва да различаваме влюбеността от любовта. Или както пишете вие - ето бележката - "Как да различим страстта от любовта?"

Как да различим страстта от любовта?

"За себе си". Правилно. Човек е влюбен в другия заради себе си. Как ще се държи той?

Спокойно? Търпеливо? Или настойчиво?

Да. И ако го атакуват, как е редно да се държи момичето?

Не е нужно да отстъпва. Защото в такъв случай вие отстъпвате "себе си"... Почакайте малко и вашият "влюбен" ще започне да ухажда вашата приятелка. Бива ли така?

И така - страстно влюбеният е влюбен заради себе си. Нека видим как е написано това в Библията.

"Любовта не иска своето"

И още е написано:

"Любовта не безчинства"⁴

Как да разбираме това? В цялото мироздание има строй, порядък, последователност, степенност, съподчиненост, чинност. Нещата са свързани едно с друго, едно на друго се подчиняват, следват едно от друго, всяко има своя част, съучастие, място, време, служение, чин. Такъв порядък има между планетите, има го в света на живата природа, и задължително трябва да го има в отношенията между хората.

В младите си години, когато човек бушува, често му се иска да избяга напред, да види повече, да хване... "И да живее е нетърпелив и да чувства бърза".

Например юноша целува девойка, а на нея ѝ е боязнено това - той "безчинства". А може да бъде и двамата да "безчинстват"...

Такива са интимните отношения до брака... Ще ви разкажа една история. Веднъж излязох пред учениците и говорих за това как според мен трябва да се строят добри и брачни отношения. След това ме поканиха в учителската стая и останах там повече от час. Излизам, чака ме момиче и ме моли да отидем настрана.

- Ние с моят жених трябва да разпишем когато стана на 18, веднага след като завърша. Сега ние с него сме в близки отношения...

Тя замълча, гледа ме. Аз я гледам в очите. Мълча. Какво мога да ѝ кажа? Мълчим дълго. Чувствам, че се установи някакво разбиране. Аз направих усилие над себе си и казах:

- Защо?

Лицето ѝ се измени и тя каза тихо:

- Сгреших ли?

Аз кимнах и ние се разделихме. Тя разбра: станало е "безчинство".

Аз знам какво недоумение може да възникне в тази връзка. Тук при мен има бележка по този въпрос: "Как без проби да встъпим в брак? Може би хората да се окажат несъвместими в леглото?"

Ще ви разкажа една история. Веднъж паднах от кон и си повредих гърба. Приятелите ми помогнаха да се добера до съседното село, там живееше една баба, която можеше да намества кости. Тя започна да ми разтрива гръбнака. Болеше ме и аз отначало не чувах какво си мърмори тя. После разбрах думите:

- Мек, мек...

- Ама кое е "меко", бабо?

- Ти си мек.

- Как така?

- За ръцете си мек... Говорих аз на сина - ще се ожениш, очите не гледай, вземи ръката и я докосни...

И тя изведнъж ми взе ръката под лакътя, бързо я спусна към китката, като я обхвана плътно и леко я притисна, и се плъзна към пръстите и с внимание я хвана, като я притегляше леко...

- Мек си, за моите ръце си мек.

- И какво, синът ви ожени ли се?

- За красавица се ожени... Сега вижда децата два пъти в годината.

Бабата до голяма степен беше права. Действително в брака хората встъпват в "осезателни", а не в "съзерцателни" отношения. Има смисъл докосването до другия човек... Оказва се, че е напълно достатъчно да се подържи ръката с внимание. Ако хората умееха като децата да се държат за ръце, би им се отдало да избегнат много грешки.

А от това, че "безчинстват" преди брака, не намалява броят на разводите, бездетните семейства и зарязаните деца... Не намаляват, а се увеличават. И "пробите преди сватбата" с нищо не помагат. Безчинството си остава безчинство.

И така, третото правило говори за това как да го търсим.

По любов.

Но за любовта ние с вас говорихме и ще говорим...

Сега нека се замислим ето над какво - и това ще бъде Правило четвърто.

Как да го привлечем?

С други думи ние знаем кого търсим. Знаем как да го търсим. Намерили сме го. Въпросът е как да го привлечем?

Или според вашите формулировки въпросът звучи така: "Как да се запозная с човека, който ми харесва?" Вашите варианти.

"Ще се престоря, че си навехвам глезена". "Ще си изпусна носната кърпичка". "Ще вляза в неговата компания". "Просто ще отида".

На мен тези начини ми изглеждат неефективни.

Но и моят отговор ще ви се стори странен. Добре, ще кажа.

Четвърто правило. Как да го привлечем?

Бъди красива

Обаче за красотата между нас с вас навярно има различни разбирания. Аз знам как трудно се дава на жената красота.

Само че парадоксът се състои в това, че истинската красота не желае никого да привлече. А когато иска да привлече, то това не е вече изцяло красота, а в нея има елемент на вулгарност.

Ще ви разкажа една история... Вие вече я знаете (или би трябвало да знаете). Татьяна... се влюбила в Онегин, обяснила му се в любов, той я отблъснал... Минали години, той я

видял на бал... Не, той видял, вероятно за пръв път в живота си, могъл да види красотата:

Не беше тя нетърпелива,
не беше хладна, приказлива,
без мания да покори,
без подражателни игри,
без наглост в погледа уверен,
без поза или суета
тя беше отпечатък верен
du comme il faut...

(Шишков, прости,
как точно го превеждаш ти?)

Край нея дами се тълпяха,
старици вдигаха лорнет,
мъжете взора й ловяха,
и кланяха й се отвред;
девойки стъпваха смутено
пред нея; крачеше надменно,
гърди изпъчил, засиял,
дошлият с нея генерал.

Не бих я назвал прекрасна,
но с дрехи, жестове, слова,
тя бе тъй чужда на това,
което модата всевластна
сред висши лондонски среди
нарича vulgar

(Ха иди...

Обичам много аз туй слово
но ха иди го преведи;
То засега у нас е ново
И трудно ще се пригоди.

(То по-върви за епиграми.)

Но аз забравих наш'та дама.
Тъй мила в своята простота
до Нина Вронска тя
седеше, с нищо несмутима

А Нина, знае се това,
бе Клеопатрата на Нева;
но с хубостта си несравнима
тя както другите жени
съседката не затъмни.⁵

Кой забеляза какъв ръст е имала Татяна? Висока ли е била? Стройна? Тънка? Очите й светли ли са били? Косите?... Ние никога няма да узнаем това... Ние знаем, че не бихме я нарекли прекрасна. В нейната външност не е имало нищо, което да се съпостави с красотата на "Нина".

А Татяна е била в това отношение съвършено... безгрижна. Тя просто не се държи глупаво... "не беше хладна, приказлива, без мания да покори, без подражателни игри, без наглост в погледа уверен, без поза или суета"... Онегин е виждал и красавици и хубавици, но тук за пръв път видял красотата... и се влюбил... И неговият другар

(Александър Сергеевич Пушкин) така съжالياва за него... че се е влюбил. Влюбил се и посегнал на такава красота.

Мисля, че единственият начин да бъдете привлекателни е да бъдете красиви... Но ако жената иска да привлече, тя няма да бъде изцяло красива.

И така, това правило как да се оженим звучи против здравия смисъл: "Бъди красива..."

Аз толкова трудни съвети ви давам... "Правила" пиша... Какво говоря? "Бъди красива" казвам - т.е. "бъди себе си"... Или не знам, че още на 16 години момичетата изведнъж започват да мислят, че "животът си минава"... А на 26 години, ако не са омъжени, то... "обикалят припряно", та все някак да се омъжат. Аз преподавам в много добро училище. Знаете ли колко деца без бащи се учат при нас?

Най-важните въпроси в живота си и в този на бъдещите си деца хората решават набързо. Последствията са ужасни.

Затова аз трябва да напиша петото правило.

В Библията пише за любовта:

"Любовта е дълготърпелива"

Правило пето.

Дай си време, имай търпение. Почакай...

За младите това е така трудно, но толкова повече важно. Аз ще начертая сега на дъската два отрязъка, а вас ще помоля да определите дали те са успоредни или не.

Успоредни ли са? Това не са отрезки? Да, това са точки. Всяка точка може да лежи на своята линия и тогава можем да говорим за успоредност. Сега ще начертая отрязъци...

А тези отрязъци успоредни ли са? Може би да, а може и би не. Нужно е да се "продължат", чак тогава можем да съдим за тяхните геометрични свойства...

Така е и в живота. Ако мислим за брачни отношения, то трябва да продължим времето на познанството си дотогава, докато не можем да съдим що за човек е моят бъдещ мъж... Отначало вие може и да не забележите своето несходство с него. С времето то ще се прояви...

Тук аз за кратко ще прекъсна своето изложение на беседата с учениците.

Тази книжка може да попадне в ръцете на възрастен човек, който се интересува от основите на християнската вяра. Такъв читател, който е готов да се отнесе с доверие към Светото Писание, аз бих посъветвал да прочете внимателно първите глави от Библията (книгата Битие).

Целият човешки род произлязъл от първите хора, Адам и Ева.

Като препрочитаме първите глави от Библията да се запитаме - колко пъти Адам е познавал Ева? Имам предвид колко пъти той по свършено нов начин е започвал да я обича? Изобщо колко са основните вида любов на мъжа към жената?

Адам три пъти по нов начин познал жена си. Първия път било така:

Адам живеел в рая и му било добре. Бог казал "не е добре за човек да бъде сам"... И Господ дал на Адам "изстъпление". Това не бил сън, не било безсъзнателно състояние. Адам не заспал безчувствено, а с духа си излязъл от тялото си и виждал какво се случва.

В същото време Господ разтворил гърдите на Адам, взел ребро (костта, която е най-близо до сърцето), създал от това ребро жената, запълнил мястото с плът и завел жената при Адам. Когато Адам видял жената, той ѝ се обяснил в любов. Това е първото признание в любов от един човек на друг. Адам казал:

"Ето това е кост от костите ми и плът от плътта ми".

И след това Адам дал име на новия човек: "жена". Според древните представи да даде име може само този, който знае какво назовава.

Така Адам за пръв път познал жена си. Тази любов е първа, съвършена. В любовта човек вижда другия човек така: това е друг човек, но в същото време това съм аз... "Който обича жена си, обича самия себе си". Така възникнала първата Църква Божия - мъжът и жената. Първата Църква възникнала в рая.

След като Бог създал целия свят, създал и човека, мъж и жена, благословил ги - "Видял Бог всичко, което създал, и то било много добро".

За християнската вяра това е едно от най-главните положения: светът е сътворен от Бога и е добър. В света отначало нямало смърт, нямало страдания и зло. Злото, страданието и смъртта не са нужни на човека. Това положение на християнската вяра трябва основателно да се преживее, да се вгледаме в света, "да видим", че той е добър. А там, където нашето "виждане" е недостатъчно, е нужно да го допълним с вяра...

И тук се налага да се приложи усилие, защото след сътворението на света и любещите хора, станало грехопадението. Целият свят и всеки човек били изродени от греха, в света влезли злото, страданието и смъртта. И това също е нужно да "се види", без да се отвращаваме от факта, че човекът е ужасно лош. Християнин е този, който вижда, прави усилия да вижда като допълва виждането с вяра, че светът и човекът са добри и едновременно вижда падналото, злобно, страстно състояние на човечеството, като започва от себе си... Това е религиозен опит, религиозно преживяване, това не е задача за ума, това е намиране на "правилния поглед" върху света - нещо като "двойно зрение" - когато ние виждаме с душата си едновременно и едното и другото...

Грехопадението станало още при първите хора. Паднали двамата, но първа паднала жената. Господ наказал и жената и Адам. Адам трябвало да прости на жена си, от която и той се изкушил. Било му нужно да се примири с нея. Къде в Библията четем, че Адам простил на жена си? Адам за втори път й дал име:

"И даде Адам на жена си име Ева (Живот), защото тя стана майка на всички живеещи". Така Адам за втори път познал жена си. Това е любов на примирението, на прощаването.

След това за трети път "Адам позна Ева, жена си; и тя зачена..." и родила, продължила да зачева и да ражда деца. Това е любов плътска, детеродна.

Какво станало после в живота на първото семейство ние знаем от Библията само отчасти, но от нашите отношения, ако наблюдаваме възрастни съпрузи, знаем най-добре. Както един вид любов се появява след друг, така и угасват един след друг. Но - в обратна последователност.

Ева раждала деца. И веднъж като родила, тя казала (или Адам казал): "Ф-ф... Авел". "Авел" значи "дихание...суета".

И така, първа в живота на съпрузите утихва плътската, детеродната любов. Тя утихва не защото е нещо лошо, а защото се е изпълнила. Тя утихва, но не изчезва: от нея остават нежността, паметта на душата и тялото.

Ако хората дълго и добре са живели заедно, то утихва и втората любов - на прощението и примирението. Защо? Мъжът и жената вече всичко са си простили един на друг, даже за в бъдеще, и са готови да приемат другия с всички болезки и странности на старческата възраст. И така, и втората любов утихва, но не изчезва, защото от нея остава безкрайното търпение.

Първата любов е съвършена, тя не утихва никога. Докато хората живеят на земята, мъжът гледа жената: ти си кост от моите кости и плът от плътта ми.

Това пиша за възрастни хора или съзнателно растящи в християнството. На децата това го обясних по друг начин, но ги подтикнах към същия извод...

... любовта не изчезва. В старите хора тя е по-голяма и по-силна отколкото при младите. Има смисъл да се женим не по страст. А за тази цел трябва да имаме търпението да чакаме, да си дадем време - да възникне любовта и да укрепне.

Вие виждали ли сте как венчават в църква? Над главите на младоженеца и невестата държат венци. Какво означават тези венци? Това царски венци ли са? Не, те са мъченически. По този начин Църквата ни вразумява и предупреждава, че хората встъпват в брака не толкова за радост и наслаждение (каквито разбира се има в съпружеския живот). Съпрузите са длъжни да знаят в какво влизат и да се запасят с голямо търпение един към друг... Ако него го няма, то ще стане това, което сега имаме в изобилие: непълни семейства и изоставени деца.

Вие питате: "Колко да чакаме? Колко време трябва да чакаме в добрачните взаимоотношения? Конкретно!" Удивителен знак. Този знак във вашата бележка означава вероятно, че вие не питате за оптималния, а за минималния период на познанство.

Отговарям: една година приятелски отношения. Не любовни отношения, защото тогава вече всичко е скрито-покрито, а приятелски отношения. Една година е природният цикъл, в който се сменят сезоните и съответно се сменя самочувствието на човека. Нека предположим, че сте се запознали с човека през есента. През есента той (както Пушкин например) е в повишено самочувствие, бодър е и весел. А пролетта започва да унива, лятото да изпада в депресия... Или пък обратно. Понаблюдавайте поне колкото може по-цялостно вашия избранник. Но аз ви предупреждавам, че за живота на човека - а той е дълъг - една година е недостатъчна.

Може ли с нещо да се компенсира недостатъчността на този минимален срок на познанство?

Може. За това говори следващото - Правило шесто.

Намери доверено лице, "трети", на когото имаш доверие, и го попитай за неговото мнение.

Ще ви открия една тайна: хората са се женили и омъжвали и преди вас. Това е очевидно така, нали? Не съм, защото често се женят и омъжват сякаш това се прави за пръв път в цялата световна история. А понякога с наивното убеждение, че "при нас няма да бъде така, както при нашите родители". Това е голяма глупост.

И работата дори не е само в това, че всеки народ, във всяка култура, има огромен опит за това как живеят семействата. Просто понякога отстрани се вижда по-добре. Ще ви разкажа една история.

Аз имам двама близки приятели от детство. Единият талантлив математик, а другият - талантлив актьор. Когато бяхме малко над 20, седим си ние тримата и моят приятел математикът казва, че е решил да се ожени. За кого? За Нина...

Аз само изохках:

- Ама какво говориш! Какво говориш!

И повече не знаех какво да кажа. Само чувствах, че това е огромна грешка.

Нашият приятел актьорът се замисли. Помисли и каза много убедително и задушевно:

- Егорушка, нали ще дойдат деца.

- Това не са проблеми, които трябва нас с теб да ни занимават.

Ясно, математик! Човек с голям ум.

- Егорушка, когато жена ти ще е в 9-тия месец, ти няма да можеш да се отделиш от нея.

Той направо нацели десетката. Когато на жената порасне голям-голям коремът мъжете започват да разбират нещичко от това какво са сексуалните отношения.

- Ще го преживеем.

- Нина ли? ... няма да преживееш. Тя е ... от тези, дето на никого за нищо не остава длъжна. Пелените ще трябва да ги переш ти... И кашата да я правиш пак ти... Не е ли така?

И стана според казаното. Нашият приятел се ожени за момичето, което на никого за нищо не оставаше длъжна. Когато се роди детето, тя нито веднъж не стана през нощта заради него. Моят приятел математикът стисна зъби, докара малкия до пет годишна възраст и се разведе.

Това, което се опитвахме да му внушим, се изпълни до запетайка... И даже по-зле. Защото той заради това уродливо семейство излезе от голямата математика. Защо не ни послуша той? Защо не станахме ние за него "трета инстанция", която има смисъл да бъде послушана?

Ние бяхме връстници. И дори да бяхме познали всичко, не бяхме авторитет за него. "Третият" трябва да бъде такъв, на когото се доверявате безусловно. Добре би било, ако този човек е някой от вашите родители...

Работата е там, че родителите обичат децата повече отколкото децата - родителите си. Това е нормално. Ако вие чувствате, че родителите наистина ви обичат, задължително послушайте тяхното мнение.

Но има и още по-сигурен начин да намерите "трети" и да не срещнете.

Правило седмо.

Не е необходимо нищо да измисляте: правете както е в Църквата.

Представете си, че младежът и девойката се изповядват при един и същи свещеник. Той не просто ги наблюдава отстрани (което много помага да се разбере ситуацията), но той познава техния душевен живот. Той има опит, защото пред него са преминали хиляди животи. В крайна сметка той умее да се моли...

Не знам дали ме разбирате, но нима ние просто си "избираме" мъж или жена...? Не, ние "избираме" (без нас сега това не става), но още мъжът сякаш ни "бива даден"...

Той "мой" ли е, или не е "мой"? Той "даден" ли ми е, или не ми е "даден"?

Ето това с никакви правила не може да се обясни. Това е тайнствено... За това трябва да попитате Бога.

Нека видим какво сме написали на дъската:

1. Успехът на жената не е много мъже, а един
2. Търси мъжа - главата на семейството
3. Различавай страстта от любовта
4. Бъди красива
5. Дай си време, имай търпение
6. Намери "трети"
7. Послушай Църквата

А сега за да приключи темата ще помоля всички момичета да излязат.

Искам да поговоря с младите хора. По същите тези "правила". За тях е нужно да знаят повече от вас. И освен това, на вашата възраст вие, ако поискате, ги баламосвате, а на мен ми е жал за тях. И от това-онова искам да ги предпазя. Вървете, момичета.

Кратко ще преминем по точките с тези прибавки, които мъжът задължително трябва да знае.

1. Отношенията преди брака.

Това, което се отнася за тях, се отнася за вас също. Не бива да хабите себе си. Но мъжът гледа не само себе си, но и нея.

Жена без минало... Ясно.

Ако тя е имала някой? Тогава само изповед. Тя трябва да се очисти от предни връзки.

2. Глава на семейството.

Кой е инициаторът на брачните отношения? Жената.

Тя прави всичко за да се омъжи. А вие гледайте за това как тя иска да се омъжи за вас.

В Библията? Разбира се. След грехопадението Господ казал на жената:

"Към твоят мъж ще тегнеш и той ще управлява над теб" 11

Външно всичко изглежда наопаки: мъжете ухажват жените, а тях сякаш това хич не ги интересува. Ако жените се държат така, правилно ли е? Съвсем правилно. Защото ако беше иначе, всичко щеше да се разврати и нямаше да има за кого да се ожените. Но това нас мъжете не бива да ни лъже.

Ако момичето много иска да се омъжи за вас, и вие сте се убедили, че тя иска именно вас, тогава мъжът трябва здраво да помисли: да направи ли предложение или не.

Или с други думи цялата педварителна "работа" я върши жената. За мъжът е последната дума.

"Ако тя не приеме предложението?" Това не може да бъде. Ако вие отговорно сте подхождали към момента, в който правите предложение, тя не би могла да не го приеме.

3. Страст и любов.

В семейството живеят мъж, жена, деца. Тоест в семейството има сякаш три нива. Колкото е по-високо нивото, толкова са по-трудни задълженията.

Децата трябва "да почитат баща си и майка си". Ние ги готвим за по-голямото и ги възпитаваме. Но "да почитат баща си и майка си" е задължително. Ако това го няма, то, както се говори в Библията, детето може и да не е дълголетно на земята.

Жената също има много задължения. Но едно е обезателно: "Жената да се бои от мъжа си". Жената има едно последно задължение: да слуша мъжа си както той слуша Църквата. Както мъжът се бои от Бога, така и жената се бои от мъжа си.

Мъжът има най-трудното задължение... "Мъжът е длъжен да обича жена си". Един свещеник много добре ми поясни: мъжът трябва "да долюбва" жена си.

Ако всеки изпълнява задължението си: децата почитат родителите, жената се бои от мъжа, мъжът долюбва жената, тогава на семейството се дава като най-голям Божи дар любовта.

4. Красотата.

Мъжът защитава красотата. Той създава с вниманието си "образ" на това, което е красиво в жената. Жените и сами чувстват това, но мъжът трябва да поддържа този "образ". Ако в наше присъствие момичето се разпуска, дайте ѝ да разбере, че това "не е красиво".

Прост пример. Вие позволявате на момичето да псува във ваше присъствие? Е-ех...

А после, щом като ние допуснем слабост, и красотата отпада. Ние сами се ограбваме.

Красотата трябва да се защитава и от външни посегателства. Например във вашето училище идва привърженик на "безопасния секс". Това са тези, които говорят: "Любов да, деца все още не, семейство - може би", а после разправят за презервативи.

Те заблуждават нашите момичета. Тук мъжът трябва да стане. Какво да каже?

Много просто. Как се ловят змии? Хващат с пръчка главата и не я пускат. Тя ще се върти, ще те удря с опашката... А ти дръж. Трябва да зададете един въпрос и да изисквате отговор. Идва развратителят, и веднага въпрос: "Вие признавате ли Божията заповед, че не бива да се блудства?" Той ще започне да се върти. Изслушайте всичко до края. И пак: "Вие признавате ли Божията заповед, че не бива да се блудства?" И така много пъти. Звънецът ще бие и публиката ще се разотиде, а вие със същия въпрос: "Вие признавате ли Божията заповед, че не бива да се блудства?" И не пускайте тази... гад, т.е. змията. Не я пускайте. Заставете го публично да признае, че той е безбожник.

Разбирате ли, че красотата на момичетата трябва да се защитава? Да? А от тях самите?

Понякога се налага да се защитава и от тях самите... Случват се такива обстоятелства, че на мъжът даже му е неудобно да откаже...

Тук е нужно мъжество...Вие много ще я обидите с това. Но няма да я оскърбите. Тя ще плаче, ще се ядосва, но ще започне да ви уважава, а към себе си ще започне да се отнася по друг начин.

5. Време, търпение.

Какво значи това за мъжа? Това значи, че жената трябва да се възпитава преди брака.

Девојката я привлича семейният живот, но тя не винаги е готова за него: нея (често се случва) никой не я е готвил за това.

Как е възпитана тя? От какво семейство е? Ако при нея има конфликт с родителите, той задължително ще се пренесе и във вашето семейство...

От каква националност е? Посланиците на китайския император, когато били в Европа, за пръв път видели картини, нарисувани с маслени бои. По тях били изобразени хора, коне, пейзажи, лица... А китайците виждали само цветни петна... Всичко, което касае възпитанието на вашата жена, има значение. Националността има голямо значение: ако тя е от друга националност, друга вяра, тя просто може да не вижда очевидните (за вас) неща.

Какви са нейните интелектуални стремежи? Какво е готова да пожертва? Трудолюбива ли е?..

Ще ви дам пример колко е трудно да се възпитава жената. Свети Серафим Саровски основал женски манастир. Той приемал там или момиче от майка му и баща му, или вдовица от неотдавна умрял мъж. Ако жената е живяла според своята си воля, то великият светец не се захващал да я възпитава.

Жената трябва да бъде възпитавана до брака.

За това се иска време. Мъжът не просто "чака" до брака да му "минава времето". Той деликатно насочва възпитанието на бъдещата си жена.

6. Що се отнася до "третитите" лица...

Мъжът иска авторитет или за себе си, за да охранява своята глупост, или търси авторитет за да се учи... Мъжът се учи цял живот. И затова той търси такъв, който е по-умен и по-опитен от него. И в такъв случай той задължително ще намери...

7. Църквата. В Църквата се намират всички елементи на живота в основното им съотношение...

Изучете опита на Църквата. Влезте в нея съзнателно и с вяра. И ако вие се ожените, въведете там своето момиче и своето семейство.

И последно ще ви кажа... В брака хората се помъчват и се заобичват един друг.

Първата любов е съвършена, не утихва никога. Докато хората живеят на земята, мъжът гледа жената: ти си кост от моите кости и плът от плътта ми...

* * *